

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

פרשת וישב

גליון י"א (תר"ט)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טרוי עוועניו

ה' תהא שנת נפלאות בכל

שנת הצד"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמשים ושתיים לבריאה

ב"ה

שבת פרשת וישב

הי' תהא שנת נפלאות בכל מכל כל בינה בו בה בהם
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

תוכן הענינים

שיחות

- 5 משה רבינו במקום ע"א קאי
5 יפתח בדורו כמשה בדורו
6 חברי סנהדרין יכולים לחלוק בפירוש הדברים על משה רבינו
7 משה רבינו במקום ע"א רק עד פי' אספה לי
9 ביאור חדש ב"משה ובית דינו"
9 מתי נתמנו בי"ד הגדול בימי משה
10 מצוות ת"ת בנביאים וכתובים
12 יו"ט שני של גליות
15 ש"ץ שאינו מתפלל בנוסח הציבור
15 הערה מענינא דיומא (חנוכה)
16 אחר - אחרי
17 זו - זה
17 עתידין בתי כנסיות שבבבל שיקבעו בא"י

לקוטי שיחות

- 18 קרקע אדמה וצבויים
18 מדוע פי' "האזינו" היא "שירה"?
20 בענין בי' תקופות בימות המשיח

מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א

- 22 הערה בקוני יו"ד - י"ד כסלו ש. ז.

חסידות

- 23 לעולם הי' דברך נצב בשמים (גליון)

פשוטו של מקרא

- 24 כ"ב שנה שלא קיים יעקב כיבוד אב ואם
 26 הערה בפירש"י פי' וישלח.
 28 הערה בפרשתינו.

רמב"ם

- 28 בענין פיקוח נפש דוחה שבת.
 30 בדיני מוקצה ביו"ט.

נגלה

- 33 בענין אמה טרקסין (גליון).
 34 הטעם שרב ביבי רצה להשלים פרשיותיו בעיוה"כ.

שונות

- 35 על "הקריאה והקדושה" (גליון).
 37 ילחום מלחמת ה'.
 38 טעם דדמי חנוכה.
 38 גרשום או גרשון?

 מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)

ש י ח ו ת

משה רבינו במקום ע"א קאי

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

≈ ר"מ בישיבה ≈

בגליון הקודם שאלתי על מה שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בר"ד בעת ביקור הרה"ג הראל"צ מרדכי אליהו שליט"א (סעי' י"ג) בנוגע בזמן המש"ח שאצל משה רבינו ישאלו בנוגע ל"דברים שלמדו מפי השמועה" "הלכה למשה מסיני" אם קיבל מסיני כך או כך, אבל ב"דברים שלמדו מן הדין" "באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן" כיון שתלוי בדעת הרוב של בי"ד הגדול, "אחרי רבים להטות", לא יועיל הברור אצל משה רבינו, אלא יש צורך בהכרעת הרוב דבי"ד הגדול של שבעים ואחד, דלכאורה הרי מצינו בכ"מ ד"משה במקום שבעים וחד קאי", אי"כ למה באמת אין משה רבינו עצמו יכול להכריע גם בדברים שלמדו מ"יג מדות וכו' כמו בי"ד הגדול? והבאתי שם מ"ש בסי' שעורים לזכר אבא מרי ז"ל (ח"ב ע' קצ"ז והלאה) מהגרי"ד סולביציק שליט"א דהא דאמרינן ד"במקום ע"א קאי" הרי זה בנוגע לעניני הוראה ופסק, משום דבנוגע לסמכות זו אי אפשר לחלוק על משה רבינו אפילו בדברי סברא, וכל החולק עליו כחולק על השכינה, ובמילא בענין זה אי אפשר למשה להימנות בגוף הסנהדרין כיון שהוא לבדו הפוסק והמכריע האחרון, ומביא מ"ש הרמב"ם בריש הלי' ממרים דכל המאמין במשה רבינו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת על בי"ד הגדול עיי"ש. ורק בנוגע לדברים שצריכים קיום בי"ד הגדול בזה הי' משה מגוף הסנהדרין וראש עליהם, עיי"ש בארוכה, ולפי"ז נמצא דמשה בעצמו הוא הפוסק במקום ע"א, גם בדברים דלמדו מ"יג מדות וכו' שלא כהמבואר בהרי"ד עיי"ש בארוכה.

יפתח בדורו כמשה בדורו

הנה כעת ראיתי בשיחת אחש"פ תשלי"ז סמ"ז הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין זה וזלה"ק: ואף שמשה רבינו עשה באופן אחד, [ואי"כ איך שייך אח"כ מחלוקת בבי"ד שיש אומרים באופן אחר]

הרי בנוגע לייג מדות שהתורה נדרשת אפשר לחלוק עליו, כמובן ממארז"ל ר"ה כה,ב, "יפתח בדורו כשמואל בדורו", וכן "כמשה בדורו". ומ"ש בחולין קכד,א: "אילו אמרה יהושע כו' לא צייתנא לי כו" ועד"ז בשבת קד,א: "ואמרו מילי דאפילו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוותייהו", שהדיוק בזה יהושע דוקא (משא"כ משה) הרי בשניהם לא שייך למדות שהתורה נדרשת כו', ומפורש בכתוב שבימי משה היתה סנהדרין ולכל דיני, וראה בסדה"ד (שנת ד"א תתק"ל) הסיפור בנוגע לר"ת ומשה עכלק.

הרי מפורש גם הכא שלא כהגרי"ד, אלא דהסנהדרין שבימי משה היו סנהדרין לכל הפרטים, לא רק לעניני קיום אלא גם בעניני הוראה, ובאמת קשה לומר כהגרי"ד, דהסנהדרין של משה היו משמשים רק לעניני קיום בי"ד, אבל בנוגע לעניני הוראה לא היו משמשים כלום דאין זה מסתבר.

ובנוגע להמובא לעיל מחולין קכד,א, יש להעיר גם במ"ש הרמב"ם בהקדמתו לפיהמ"ש שהביא גמי זו ופירש שהכוונה בזה הוא אם יהושע בן נון יאמר מצד נבואה דבזה אין שומעין לו כיון דלא בשמים היא, אבל לא אם יאמר מצד סברא עיי"ש, וכדהאריך בזה בסי' ברכי יוסף או"ח סי' ל"ב, ושכן פ"י גם הכס"מ בפ"ט מהלי יסודי התורה, שלא כהפ"ח שם שפ"י מצד הסברא, ולא ראה מ"ש הרמב"ם בהקדמתו לפיהמ"ש הנ"ל, וראה גם בפתח עינים חולין שם בארוכה בזה, דלפ"ז מובן דאין זה שייך למשה, וכמ"ש שם בפתח עינים, דלכן לא אמר משה, דאילו אמרה משה רבינו היי מוכרח לקבל כי משה קבל תורה מפי הגבורה עיי"ש, ונמצא דאין מכאן שום רא"י בנוגע לענין התלוי בסברא כו', וראה יו"ד סי' רמ"ב סעי' ל"ו).

חברי סנהדרין יכולים לחלוק בפירוש הדברים על משה רבינו

ומה שכתב הגרי"ד דלא שייך לחלוק על משה רבינו בענין פסק והוראה כיון שכל הסנהדרין היו תלמידיו והוא קיבל התורה מפי הקב"ה וכו', הנה הביאור בזה נתבאר בשיחת ש"פ מטו"מ תשמ"ב וז"ל: מסופר בסדר הדורות אודות מחלוקת שהיתה בנוגע לקשר של תפילין, והביאו את משה רבינו ושאלו אותו, וכאשר משה רבינו אמר באופן מסויים, התווכח עמו ר"ת וטען שהדין הוא באופן

אחר, ובסופו של דבר הודה משה רבינו לדבריו, ומאחר שרוצים לקשר כל ענין עם סיפור שאירע אצל הצמח צדק: פעם היי וויכוח בין החוזרים בביאור ענין מסויים במאמר של הצ"צ, ר' הלל מפאריטש אמר באופן כך, ושאר החוזרים אמרו באופן אחר, כאשר נכנסו החוזרים לחזור את המאמר בפני הצ"צ, שאלו אותו מהו הביאור בענין זה, והשיב הצ"צ שהביאור בזה הוא כפי שאמרו שאר החוזרים, ולא כפי שאמר ר' הלל, נענה ר' הלל ואמר "ווען א רבי זאגט א מאמר חסידות איז דאס כנתינתה מסיני", אבל לאחר אמירת המאמר, כאשר מדובר אודות ביאור במאמר זה, כאשר כאו"א צריך ללמוד את המאמר בשכלו הוא, יכול וצריך הוא ללמוד את הפשט באופן המתקבל **בשכלו**, למרות שהצ"צ לומד את הפשט באופן אחר! ועד"ז בנוגע לענינו: כאשר משה רבינו מסר לבניי את הדברים ששמע מפי הקב"ה, היי הדבר בגדר של תורה מסיני, ועד לענין של נבואה, אבל לאחיז כאשר היו צריכים ללמוד באופן המובן **בשכלו** ואז יכול משה רבינו לבאר ענין מסויים באופן כך, ויהושע בן נון באופן אחר כפי המובן בשכלו הוא, וכמובן בהתאם לכללי לימוד התורה (שנאמרו למשה רבינו) "יג או לייב מדות שהתורה נדרשת בהם, וממשיך לבאר דלכן היי שייך בי שיטות בנוגע לתפילין או כרש"י או כר"ת גם בזמנו של משה רבינו, עכ"ל השיחה.

דלפי"ז מבואר דאין שום סתירה מהא שהיא תורת משה וכו' ומי"מ שייך סנהדרין בימי משה גם בעניני פסק הלכה דאזלינן בתר רוב וכו', דאה"נ דמה שאמר משה **דבר ה'** בזה לא שייך לחלוק ח"ו, אבל כשבא אח"כ בנוגע לפירוש הדברים, שצריכים לדון עפ"י י"ג מדות כו' בזה שייך שכאו"א יכריע עפ"י שכלו הוא. והגרי"ד הביא שם בשם הגר"ת דהסיפור שבסדר הדורות בנוגע למשה ור"ת בדותא היא, ולפי הנ"ל הייז מבואר.

משה רבינו במקום ע"א רק עד פי' אספה לי

ובנוגע להא דאמרינן בכ"מ דמשה במקום ע"א קאי, וא"כ אכתי קשה למה אין משה יכול להכריע בעצמו, כבר הובא בגליון הקודם מ"ש הגרי"ז בפי' בהעלותך דזה היי רק עד פי' "אספה ליי" בפי' בהעלותך דכיון דעד אז לא היו בי"ד של ע"א לכן היי משה בעצמו במקום ע"א, אבל כשאמר משה "לשום את משא כל העם הזה עליי", ואמר לו הקב"ה "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל"

ונתמנו אז ביידי של עי"א שוב לא היי משה במקום עי"א, ובזה תירץ הא דכתב הרמב"ם בהלי מלכים (פי"א הי"ג) אין מעמידין מלך בתחילה אלא עפ"י ביידי של שבעים זקנים כיהושע שמינה משה רבינו **ובית דינו**, וקשה למה הוצרך משה רבינו לביידי הלא במקום עי"א קאי בעצמו, ולהני"ל ניחא כיון דזה היי לאחר פי אספה לי במילא שוב לא היי במקום עי"א, ועיי גם ברמב"ם הלי סנהדרין (פי"ד הי"א) דסמיכת יהושע היי עיי בית דין של משה, וכלשון הרמב"ם שם "עד **בית דינו** של משה", וגם הכא קשה דלמה הוצרך לביידי, ולהני"ל ניחא כיון דאחר פי אספה לי כבר לא היי במקום עי"א. ולפי"ז מובן היטב מייש כ"ק אדמו"ר שליטי"א דבזמן המשיח בנוגע לענינים הנלמדים מייג מדות וכו' יצטרכו הכרעת הרוב דביידי הגדול ולא עיי משה רבינו בעצמו, כיון דאחר פי אספה לי שוב לא אמרינן דבמקום עי"א קאי, ועיי גם בגליון הקודם שיטת החת"ס בענין זה.

מיהו ראה בתוסי יו"ט (סנהדרין פי"א מ"ו) בהא דילפינן דסנהדרי גדולה הוה עי"א מהא דכתיב אספה לי שבעים זקנים ומשה על גביהם, והקשה התוסי יו"ט דכיון דמשה במקום עי"א קאי אי"כ נימא דבעינן עי' ועי"א? ותירץ דרק בדליכא אחרים עמו היי כעי"א עייש, ומקושייתו מוכח דלא סב"ל כהגרי"ז הני"ל, דאי נימא דסב"ל דאחר פי אספה לי שוב לא היי משה במקום עי"א, אי"כ מהו קושייתו בכלל, הרי בודאי עיי השבעים זקנים עם משה היי כאן רק ביידי של עי"א ומוכח דסב"ל שהיי במקום עי"א גם אחי"כ, ולא כפי שנתבאר לעיל, אלא דלפי"ז יוקשה עליו קושיית הגרי"ז ממייש הרמב"ם בהלי מלכים דמשה ובית דינו מינו יהושע, וכן בחלי סנהדרין דמשה ובית דינו סמכו יהושע כני"ל, דלפי התוסי יו"ט למה לא היי אפשר עיי משה בעצמו, כיון דגם אחר פי אספה לי היי במקום עי"א?

ועיי עוד בפיהמייש להרמב"ם ריש סנהדרין וז"ל: ואין מוסיפין על העיר כוי אלא בביידי הגדול כמו שאמר הקב"ה למשה ככל אשר אני מראה אותך וכו' וכן תעשו, הציווי היי לו **ולבית דינו**, וסנהדראות לשבטים עשה אותם **משה ובית דינו**, כמו שאמר ואתה תחזה מכל העם וגוי עכ"ל. והנה במייש בנוגע למוסיפין על העיר כוי דזה היי עפ"י משה ובית דינו, לכאורה הרי זה כמייש רש"י בשבועות טו"א, שהיו שם גם שבעים זקנים (וכדמובא בגליון הקודם), אבל במייש דמינוי הסנהדרין היי עיי משה ובית דינו לכאורה תמוה, דהרי מפורש בגמ' שם בזה גופא

(סנהדרין טז,ב) דיימשה במקום שבעים וחד קאיי, ולכן בעינן לדורות עייא, ואיך כתב הרמב"ם שהיי עפיי משה ובית דינו?

ביאור חדש ב"משה ובית דינו"

הנה כעת ראיתי ביאור נפלא בענין זה לשיטת הרמב"ם בסי הזכרון אבן ציון (עי תרי"ט) והלאה מהגרש"ר, דהנה בפשטות יסוד הדין דמשה במקום עייא קאי, היינו שהיי למשה רבינו כח של ביי"ד עייא וכדילפינן מקרא דכל הדבר הגדול יביאו אליך, והוקשה להרמב"ם דאיך היי לו למשה שם ביי"ד שהרי יחיד הוה, וכמייש הרמב"ם בכ"מ דאין ליחיד שם ביי"ד, ובתחילה צריך שם ביי"ד, ואח"כ אפ"ל דביי"ד זה של משה הוא במקום עייא, ולכן מפרש הרמב"ם דהא דמשה במקום עייא היינו דביי"ד שלו היי במקום עייא, היינו שהיו לו למשה עוד בי עמו, ובמילא חל עייז שם ביי"ד ושוב אמרין דביי"ד זה הוא במקום עייא, אף דלפועל היו רק גי, ולפי"ז איש מייש בפיהמייש לגבי מינוי סנהדראות שהיי עיי משה ובית דינו, דכוונתו לביי"ד של גי, דעייז אמר בגמי דבמקום עייא קאי, וכן יש לפרש כוונתו בנוגע לחוספה על העיר, שהיי עיי משה ובית דינו, דהיינו ביי"ד של גי, ולפי"ז שוב אייז לומר כהגריי"ז דאחר פי אספה לי נתבטל הא דבמקום עייא קאי, וראיתו ממייש הרמב"ם בהלי מלכים והלי סנהדרין כני"ל, דיי"ל דגם שם כוונת הרמב"ם למשה ובית דינו דהיינו לביי"ד של גי, וכני"ל כי לולי זה אין עייז שם ביי"ד כלל, ולא שייך לומר דבמקום עייא קאי, ובמילא לא קשה גם על שיטת התוסי יוי"ט כני"ל דמשמע דסבי"ל דגם אחר פי אספה ליי היי במקום עייא, וקשה עליו מהרמב"ם הלי מלכים והלי סנהדרין דלהני"ל אייש.

מתי נתמנו ביי"ד הגדול בימי משה

ובמייש הגריי"ז דלפני פי אספה לי לא היי עדיין ביי"ד של עייא, אלא ביי"ד של כ"ג, עיי בחיי הרשב"א שבועות שם שהביא מהריי מיגאש לגבי הוספה על העיר דליכא למימר שלמשה היי ביי"ד של עייא, כיון דבשעת הקמת המשכן לא היו עדיין ביי"ד של עייא אלא דמשה במקום עייא קאי, וזהו כשיטת הגריי"ז, וזה מתאים למייש התוסי יוי"ט שבועות שם (פי"ב משה בי) דשבעים זקנים שנאמרו בסוף פי משפטים שהיי לפני מיי"ת בד' בסיון לא היו להם דין סנהדרין ממש אלא מיוחדים שבעדה כו, אבל רשיי שם כתב בהדיא שמשה העמיד המשכן גם עיי שבעים זקנים (לא כמיי"ט

בסנהדרין טז,ב) הרי מוכח דסב"ל שזקנים אלו באמת ה'י להם דין סנהדרין, וכ"כ הרי"ת שם הרי שהוא חולק ע"ז, וע"י עוד בחידושי הגרי"ז בפי יתרו (בדי"ה ברמב"ם) דלפי מ"ש מוכרח לומר בשיטת הרמב"ם דעד פי אספה לי לא היו בכלל ביי"ד של ע"י עיי"ש ואכמ"ל יותר.

והעולה מכל הנ"ל: א) דיש לבאר דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א דסב"ל דבמקום ע"י קאי הוא רק עד פי אספה לי וכהגרי"ז, (או כהחתי"ס דלקמן), ולכן מאז והלאה צריך לביי"ד הגדול דוקא לפסוק הלכות הנלמדים מיי"ג מדות וכו', וגם דבנוגע לפירוש הדברים שנאמרו ע"י משה יכול כאו"י מהסנהדרין לפרש עפ"י כללי הי"ג מדות כפי שהוא בשכלו הוא, ואפשר שהרוב יחלקו על משה. ב) שיטת הגרי"ד דמשה במקום ע"י הוא לעולם, אלא דזהו רק בעניני הוראה ופסק ולא בנוגע לדברים הצריכים "קיום" ע"י ביי"ד הגדול, ובעניני הוראה ופסק אי אפשר לחלוק על משה, אלא כנ"ל דקשה לומר כן. ג) ביאור הגרש"י וכן משמע בשיטת התוס' יו"ט דמשה במקום ע"י קאי לעולם, ומ"מ לעולם ה'י משה צריך עכ"פ לעוד שנים בכדי שיחול ע"ז שם ביי"ד, ואח"כ שייך לומר בזה דבמקום ע"י קאי. ד) שיטת החתי"ס ותוס' חכמי אנגליא דמשה רבינו במקום ע"י רק עד פי ואתה תחזה וכו', וכמ"ש בגליון הקודם בארוכה.

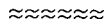
מצוות ת"ת בנביאים וכתובים

ב) בקונטרס ע"ד חלוקת השי"ס ביי"ט כסלו (סעי' ג') מביא שם בנוגע לספר התהילים וז"ל: תהלים הוא חלק בתושב"כ, שענינה (בעיקר) אינו לימוד בהבנה והשגה, אלא אמירת האותיות, (ומביא ע"ז מ"ש אדה"ז בהל' ת"ת ספ"ב) ו"אעפ"י שאינו מבין אפילו פירוש המלות מפני שהוא ע"ה ה"ה מקיים מצות ולמדתם.. (ו)מברך ברכת התורה" עכ"ל.

ויש להעיר שמצינו שקו"ט בנוגע לנביאים וכתובים אם גם הם נכללים בענין זה בתורה שבכתב שיוצאים מצוות ת"ת אפילו בלי הבנה והשגה, דראה בס' עיונים למקרא להגרי"י קמינצקי ז"ל (בההקדמה) שכתב דמה שאמרו רז"ל דאין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, שהוא משום שהנביא ה'י מקבל צורת הנבואה, אבל את הדברים עצמם ה'י המוציא הנביא מלבו, וכיון שאין דעותיהן שוות, בע"כ שכל אחד יביע נבואתו מלשון משונה מחבירו, משא"כ

בתורת משה שמסר משה את הדברים ממש כמו שנאמרו לו, כדאמרין בב"ב טו,א, הקב"ה אומר ומשה כותב.. ויוצא מזה נפק"מ גדולה בין תורה, נביאים וכתובים, התורה התיבות כמו שהן, תורה הן, ואפילו אינו יודע מה קאמר יוצא במצוות ת"ת, משא"כ בנביאים וכתובים, דוקא שיודע פירוש הדברים מקיים מצוות ת"ת עי"ש שמביא ראיות לזה.

אבל הגר"מ זעמבא הי"ד בהקדמתו לספר אותיות פורחות כתב וז"ל: אבל לדברי הרב ז"ל (בשי"ע הלי ת"ת סי' ל"ד) "דבתורה שבכתב גם ע"ה מקיים מצוות לימוד".." ראי לדברי הרב ז"ל מהך דכתב הר"י מיגאש (בשו"ת סי' צ"ג) דתורה שבעל פה אינה מטמאה את הידים, ובשו"ת משאת בנימין סי' ק' הקשה דאם יש קדושה בתורה שבעל פה בזמן הזה דניתנה ליכתוב מדוע לא מטמאה את הידים? וע"כ, הבדל תורה שבעל פה לשבכתב הוא בזה, דבתושבע"פ בעי שיהי מבין מה שלומד, ע"כ לא נכתבו רק למכירין, ודמי להך דכתבו התוסי מגילה ה' דמגילה דגיפטית לגיפטים, דאף דנקרא לקרות ולכתוב באותו לשון, מ"מ כיון דאינה כשרה לקרות אלא למכירין בה, אינה מטמאה את הידים, וה"ה בתורה שבעל פה דנכתבה רק למכירין הלשון, אינה מטמאה את הידים, משא"כ תושב"כ דמקיים מצוות ת"ת גם בלי הבנה שפיר מטמאה את הידים עכ"ל. ולפי דבריו נמצא דכיון דגם נביאים וכתובים מטמאין את הידים, במילא מוכח דגם בהם מקיימים מצוות ת"ת בלי הבנה והשגה וכמבואר בהקונטרס. אבל ראה לשון אדה"ז בלקו"ת ויקרא ה,ב: "משא"כ בעסק המקרא ותושב"כ אם מוציא בשפתיו אעפ"י שאינו מבין אפילו פי' המלות מפני שהוא ע"ה ה"ה מקיים מצוות ולמדתם, שלפיכך כל ע"ה מברך ברכת התורה כו", וממה שחשיב מקרא ותושב"כ, הרי משמע ברור דזה קאי גם על נביאים וכתובים. וראה לקו"ש חג השבועות תשמ"ח בשוה"ג להערה 37.

יו"ט שני של גליות

הרב ישעי' זוסיא פעלדמן
 ≈ תושב השכונה ≈

כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר בהתוועדות יום שמחת תורה תשמ"ט (בשיחה שם סעיף ז) שיש להוסיף שהיו"ט שמחת תורה היא בחוץ לארץ יו"ט שני של גליות מצד ספיקא דיומא (גם בזמן הזה כשקובעים החדשים על פי החשבון שאז אין מקום לספק כי מעשה אבותינו בידינו) ומכיון שכך נהגו בניי במשך ריבוי דורות יש מקום לומר שימשיכו לנהוג כן, לחגוג שמח"ת בפ"ע יום שני גם לאחר שיתחדש קידוש החדשים ע"פ הראי אע"פ שבזמן ההוא לא יהי ספיקא דיומא (מכיון שיוכלו להודיע על קידוש החודש תיכף ומיד בכל המקומות) - ע"ד שמצינו שחוגגים יו"ט שני של חג השבועות אע"פ שאין בו ספיקא דיומא (מכיון שקביעותו אינה תלו"י בימי החודש אלא בחמשים יום אחר ט"ו ניסן ועד אז בודאי הגיעו כבר השלוחים שהודיעו על קביעות דר"ח ניסן וט"ו ניסן) כדי שלא לחלוק במועדות. וכידוע מ"ש החתם סופר שמטעם זה יש חומר מיוחד ביו"ט שני דחג השבועות מכיון שקביעותו אינה על הספק אלא יש בו כח ודאי, ויש לעיין בכל זה ויעלו נושא זה לדיון בעת הכינוס תורה שיתקיים באיסור חג עכ"ל.

ז.א. כשם שיו"ט שני של חג השבועות ננתקנה מצד הטעם שלא לחלוק המועדות ויש לו דין של ודאי ככה זה יהי בשאר יו"ט שני של גליות כיון שנהגו במשך רבוי דורות (הגם שנתבטל הטעם מכיון שיכולים להודיע לכל המקומות מתי נקבע ר"ח) יומשך להיות יו"ט שני (מצד דין של ודאי) יו"ט בפני עצמו. (הגם שנתקנה מצד ספיקא דיומא).

ויש להעיר מהרמב"ם הלכות יו"ט פרק ו' הלכה יא וז"ל: שני יו"ט שחלו להיות בחמישי וערב שבת עושה עירובי תבשילין ביום רביעי שהוא ערב יו"ט, שכח ולא הניח מניחו בראשון ומתנה כיצד מניח ערובי תבשילין ביום חמישי ואומר אם היום יו"ט ולמחר חול, למחר אבשל ואופה לשבת ואיני צריך כלום, ואם היום חול ולמחר יו"ט בעירוב זה יותר לי לאפות ולבשל למחר מיו"ט לשבת. וממשיך שם בהלכה (י"ד וט"ו) כל הדברים האלו שאמרנו היו בזמן שהיו בית דין של ארץ ישראל מקדשין על פי

הראי' והיו בני הגליות עושים שני ימים כדי להסתלק מן הספק לפי שלא היו יודעים יום שקדשו בני ארץ ישראל אבל היום שבני ארץ ישראל סומכין על החשבון ומקדשין עליו אין יו"ט שני להסתלק מן הספק אלא מנהג בלבד (ובהלכה ט"ו) ולפיכך אני אומר שאין מערב אדם ומתנה בזמן הזה לא עירובי תבשילין...על תנאי אלא הכל מערב יו"ט בלבד עכ"ל.

הרי רואין מכאן שאפילו יו"ט שני של חג הפסח וחג הסוכות יש לו עכשיו דין של ודאי הגם שנתתקנה על ספיקא דיומא והיו יכולים להניח עירובי תבשילין על תנאי כיון שנתבטלה הטעם של ספיקא דיומא שהרי בקיעין בקביע דירחא ונשאר יו"ט שני מצד מנהג אבותינו בידינו יש ליום טוב שני דין של ודאי ואסור לערוב על תנאי.

ולכאורה למה כ"ק אדמו"ר שליט"א אינו מביא ראיי גם מהרמב"ם ובפרט שבו מדובר ביו"ט שני של חג הסוכות גופא. ומביא ראיי רק מיו"ט שני של חג השבועות מהחתם סופר שהגם שיו"ט שני של חג השבועות נתתקנה מפני שאר יו"ט שני של חג הפסח וכי' כדי שלא לחלוק במועדות יש לו דין של ודאי. כמו"כ הרי יו"ט שני של גליות של חג הסוכות עכשיו מצד מנהג שאבותינו בידינו יש ליו"ט שני דין ודאי עד שעל פי הלכה אסור להניח ערובו על תנאי כנ"ל.

וכמו"כ יומשך יו"ט שני אפילו לאחר שיקדשו על פי הראיי ישאר יו"ט שני מצד דין ודאי.

הנה זה שפוסק הרמב"ם שאסור לעשות עירובו על תנאי יש לבאר בשני אופנים (א) שכיון שאנו בקיעין בקביעי דירחא, הרי יו"ט ראשון הוא עיקר ואסור להניח עירובו ביו"ט ראשון שהרי הוא ודאי יו"ט. (מצד חומר של יו"ט ראשון) (ב) מצד מעלת יו"ט שני שהוא יו"ט ודאי מצד מנהג אבותינו בידינו (לא מצד ספיקא).

בנין שלמה על הרמב"ם שם מבאר כפי פירוש האי' שהוא מצד חומרא דיום טוב ראשון כיון שבלי עירוב תבשילין לא הי' יכולים לבשל לשבת כמנהג אבותינו בידינו אין אנו יכולים לעשות עירובי תבשילין ביום טוב ראשון ולומר אם היום יו"ט

אז למחר אבשל וכו' לשבת הרי הוא יודע שיו"ט ראשון הוא יו"ט ודאי ואסור לעשות הכנה ביו"ט ודאי לשבת עיין שם.

לפי זה מובן שאין שייך להביא דוגמא מכאן ליו"ט שני של גליות שהרי האיסור להניח עירובו הוא מצד תומרא דיום ראשון (ולא מצד מעלת יום שני).

אבל המגיד משנה על אתר מבאר שהאיסור לעשות עירובו בתנאי הוא מצד **מעלת יו"ט שני** וז"ל: תנאי כולל שני ימים המסופקים ובזמן הזה אין כאן ספק והאיך יאמר (כשיפריש) תרומה אם אתמול יום (ראשון) קודש והיום יום שני חול יהי תרומה והלא יודע הוא שכן הוא כדבריו שהיום חול וחכמים **מדרך הודאי עשאוהו קודש**, וכן הדין בעירוב שהוא מתנה ביום חמישי אם היום קודש ולמחר חול אינו צריך עירוב **יודע שכן הוא** ואין עירובו כלום נמצא אופה ביו"ט שני של דבריהם לצורך שבת בלי עירוב עכ"ל.

ועוד ועיקר מלשון הרמב"ם משמע שמדובר **במעלת יו"ט שני** שאומר אבל היום שבני ארץ ישראל סומכין על החשבון ומקדשין עליו אין יו"ט שני להסתלק מן הספק אלא מנהג בלבד. אי"כ הדרא קושיא לדוכתא שיכולים להביא דוגמא כמו שיו"ט שני של חג הסוכות וכו' נעשה יו"ט ודאי ככה זה יומשך אפילו לאחר שנקדש על פי הראי' ישאר יו"ט שני יו"ט.

אולי יש לבאר בדרך אפשר שכ"ק אדמו"ר שליט"א מדבר בנוגע **להלכה** שיעשו יו"ט שני אפילו לאחר שיקדשו על פי הראי' וידעו קביעות דירחא, אינו יכול להביא דוגמא מהרמב"ם הנ"ל שאסור להניח עירובו על תנאי שהרי אדמו"ר הזקן בשו"ע בהלכות יו"ט סימן תקכ"ז סעיף כ"א אינו מחלק בין שהיו מקדשין על פי הראי' לבין זמן הזה שמקדשין על פי החשבון ופוסק שיכול להניח עירובו על תנאי ואומר אם היום יו"ט למחר הוא חול ואיני צריך לעירוב כלל אם היום הוא חול ולמחר יו"ט בעירוב זה יהא שרי לן לאפויי וכו' וכפי שמבאר הב"י סוף סימן תקכ"ח כיון דהשתא לא עבדינן להו אלא משום דשלחו מתם הזהרו במנהג אבותיכם לית לן לאחמורי טפי מינייהו וכיון דאינהו הוו מצו מתני אנו נמי מתנינן עכ"ל. הרי רואין שהם פוסקין שהיו"ט שני של חג הפסח וסוכות הוא דין של ספק ולא דין של

- שבת פרשת וישב - היי תהא שנת נפלאות בכל - 15

ודאי. לכן יש להביא דוגמא רק מיו"ט שני של חג השבועות שיש
לו תוקף של יו"ט ודאי וד"ל.

~~~~~

ש"ץ שאינו מתפלל בנוסח הציבור

הרב יוסף שמחה גינזבורג

≈ רב איזורי ≈

≈ עומר ≈

בר"ד ושקו"ט בעת ביקור הראשלי"צ [תואר זה נשטט מהר"ד!]
הגר"מ אליהו שליט"א, סייח, איתא אודות בן איי הנמצא בחו"ל,
אם יש לחלק בין תפילת לחש לחזרת הש"ץ, שבתורת הש"ץ יאמר
כבחו"ל, אע"פ שהטעם שהש"ץ מתפלל בלחש הוא "כדי שתהא תפילתו
סדורה בפיו".

ולהעיר מלקו"ש כרך כ"ט עמ' 420, שמביא, אודות אבל שאינו
מתפלל בנוסח הציבור, עצה זו משוי"ת משיב דבר, ודוחה אותה
מטעם זה: "וצע"ג דאייז הכנה לתפלה בתור ש"ץ. ואדרבה - שוי"ת
נזה"ק ח"ב או"ח סי"ב".

~~~~~

הערה מענינא דיומא (חנוכה)

הרב טובי' בלוי

≈ מח"ס כללי רש"י ≈

≈ ירושלים עיה"ק ≈

באחת משיחות הקודש (שהנני כותב עפ"י הזכרון, ואין גוף
השיחה תח"י כי אינני זוכר היכן נדפסה) מסביר כ"ק אדמו"ר
שליט"א מדוע נעשה נס פך השמן - שענינו כידוע "להראות חיבתן
של ישראל" - דוקא בענין של טומאה וטהרה.

ההסבר הוא על יסוד דברי הרמב"ם הידועים (סוף הלכות מקוואות) "שהטומאות והטהרות גזרות הכתוב הן ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים" וכו'.

ולכן, מאחר שהיוונים רצו לבטל את ענין החוקים והענין של למעלה מהשכל האנושי - נעשה הנס דווקא בזה.

ולאור הסבר זה של כ"ק אדמו"ר שליט"א אפשר לבאר מדוע פותח הש"ס ב"מאימתי וכו' משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן", וע"כ שואלת הגמ' "ליתני משעת צאת הכוכבים" ומתרצת "מילתא אגב אורחא קמ"ל" ומקשים התוס' (ד"ה והא קמ"ל) "הא תנינא חדא זימנא".

ועפ"י הנ"ל הכוונה היא ללמדנו את ראשית העבודה וכו' שהיא קבלת עול ולמעלה מטו"ד (כמבואר בתניא פמ"ח), וזה מרומז בענין הטהרה.

~~~~~

אחר - אחרי

הרב יוסף שמחה גינזבורג

≈ רב איזורי ≈

≈ עומר ≈

בכ"מ בכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א (לאחרונה - בקונטרס משיחות ליל ה' ושי"פ תולדות תשנ"ב ס"ב) מופיע הביטוי "לאחרי" ביו"ד בסופו, במקום כרגיל "לאחרי", ולכאורה צ"ב איך יתאימו עם הכלל שכי' רש"י (פי' ראה יא, ל): "כל מקום שנאמר [בב"ר מד, ו: אחר - סמוך] אחרי - מופלג הוא".

~~~~~

- שבת פרשת וישב - ה'י תהא שנת נפלאות בכל - 17

זו - זה

הנ"ל

בשיחת ש"פ ויקרא ה' ניסן תשי"ג ס"ה איתא ש"עם זו יצרת
ל"י (ישעי' מג, כא) שייך ל"מראה באצבעו ואמר זה", עיי"ש.

ולכאורה צ"ע, הרי תיבת "זו" במלאפוס פירושה בכל מקום
(כמו בשירת הים וכו', ראה בקונקורדנציי) "אשר", וכן ת"י
כאן [ודוקא] במגילות הגנוזות מופיע כאן "זה". ועובדה זו
מציינת כאחת ההוכחות שהיתה סיבה טובה לגניזתן...?!

~~~~~

עתידין בתי כנסיות שבבבל שיקבעו בא"י

הנ"ל

בס' השיחות תשמ"ט עמ' 99 הערה 100 איתא, שבתי כנסיות
שבחו"ל שעתידים להיקבע בא"י כפשוטו, "וי"ל, שיעתקו ביחד עם
הארץ והאדמה שמתחתיו...ועפ"ז מתורצת השאלה איך אפשר להעתיק
ביהכ"ס וביהמ"ד ממקומו בלי שום תנאי". ע"כ.

ולכאורה צ"ל מה הפי' ב"האדמה שמתחתיו", ואם אכן הכוונה
(כהלשון בהל' מכירה פט"ו הכ"ד) "מקרקע התהום עד רום
הרקיע", כי אם לאו - הרי נשאר משהו מעובי הקרקע, שעודנו
מקודש.

מאידך אולי ה"י אפ"ל באו"א, שכיון שארז"ל שעתידין
להיקבע בא"י, הרי ע"ד כן נבנו (או לב בי"ד מתנה).

■ ■ ■

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

קרקע אדמה וצבויים

הרב יוסף שמחה גינזבורג

≈ רב איזורי ≈

≈ עומר ≈

בליקוט לפי וירא ש.ז. מסיק, שרק בסדום ועמורה היתה "גפרית ואש". להשחית הערים כליל, ואילו באדמה וצבויים רק נהפכו להשחית התושבים והצמחים, משום שחטאם היי בעיקר **להקב"ה** ואילו סדום ועמורה היו רע לשמים ורע לבריות.

והנה בפסוק כ"ח נאמר "וישקף על פני סדום ועמורה ועל כל פני ארץ הככר, וירא והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן" משמע שגם מקרקע כל הערים האחרות עלה עשן, ובפרט בפסוק שסופו צויין בס"א בשיחה (נצבים כ"ט, כ"ב), "גפרית ומלח שריפה כל ארצה... **כמהפכת** סדום ועמורה אדמה וצבויים אשר הפך היי, וע"ע ספורנו כאן עה"פ.

≈≈≈≈≈

מדוע פי' "האזינו" היא "שירה"? *

הרב טובי בלוי

≈ מח"ס כללי רש"י ≈

≈ ירושלים עיה"ק ≈

בלקוטי שיחות חלק כ"ד פי' האזינו (עמ' 229 ואילך) שואל כ"ק אדמו"ר שליט"א על שירת האזינו שתוכנה דברי תוכחה - "ולכאורה: "תוכחה" און "שירה" זיינען צווי באזונדערע, און נאכמער: היפכידיקע ענינים!" עכלה"ק, ועיש בהמשך באריכות.

ונקודת הביאור שם בסעיף וא"ו (עמ' 233):

"אלע פרטי השירה, אויך די דברי תוכחה שבה (וואו עס רעדט זיך וועגן די חטאים ועונשים), זיינען מבאר און ברענגען ארויס ניט נאר אז "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" וואס ווערט געזאגט בתחלת השירה [וואס דאס רופט נאך ניט ארויס א שמחה גלוי בשירה והודי], נאר אז אלע מאורעות פון אידן, אפילו די וואס זעען אויס ווי היפך הטוב, טוט זיי דער אויבערשטער צוליב איין תכלית - די גאולה האמיתית והשלימה באחרית הימים. ד.ה. די אלע ענינים זיינען שלבים אין סדר העליות וואס ברענגען די שלימות הטוב פאר אידן, וואס דורך דעם ווערט נתגלה לעת"ל מלכותו של הקב"ה בשלימות".

ולהעיר מעין זה מסה"ק קדושת לוי פרשת האזינו עה"פ "ויכתוב משה את דברי השירה הזאת על ספר עד תומם" וז"ל:

"דאמרו רז"ל לא גלו ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים דישראל מעלים הנצוצות הקדושות שבתוך האומות ועי"ז נוטלים מאתם כל הנצוצות ולהכי נקרא דברי משה שאמר בפי האזינו שירה שרומז על שמחה הגם שנאמר בו שישראל יהי בגלות אעפ"י הגלות גופא הוא שמחה שיעלו ישראל נצוצות הקדושה מאתם ואז בכלות מאתם הקדושי ממילא יכלו וזהו ויכתוב משה את דברי השירה הזאת שנקראת שירה שמורה על השמח' הגם שנאמר בו גלות לזה אמר עד תומם פי' שהגלות גורם להאומות כלי' כי ישראל מעלה מתוכם נצוצות הקדושה".

ולכאורה הי"ש שלבים אין סדר העליות" אשר "עי"כ יתגלה לע"ל מלכותו של הקב"ה בשלימות" מתאימים ומקבילים להעלאת ניצוצות הקדושה מן העולם עד "לתכלית שהיא הגאולה האמיתית והשלימה באחרית הימים" - כ"ז בלשו"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ולהוסיף כי בלוח היום יום, ט"ז תשרי, בדחה"ס מובא מהצ"צ: "דער סוף איז אז משיח וועט קומען שנעוץ תחלתן בסופן" - ומתאים, לכאורה, לפירוש קדושת לוי על "עד תומם".

* הערה זו נשלחה אלינו מכבר, אך מסיבה טכנית לא התפרסמה אז.

בענין ב' תקופות בימות המשיח

הח' י"צ אייווס
≈ תלמיד בישיבה ≈

בלקו"ש חכ"ז (בחוקותי, א') מבאר בענין הידוע דבי תקופות בימוה"מ דבתקופה הא' לא ייבטל דבר ממנהגו של עולם... אלא עולם כמנהגו נוהג"י (רמב"ם ה' מלכים פ"ב הי"א) ואילו בתקופה הב' יהיו כו"כ דברים בביטול מנהגו של עולם "אילני סרק יהיו עושים פירות" (בחוקותי כ"ו, ד', בפירש"י מתו"כ שם) ועוד כו"כ דברים עיי"ש, ובאות י"ח שם מבואר שגודל העילוי דביטול מנהגו של עולם (היינו תקופה הב') תלוי בהמצב דזכו שתה"י בתקופה הא', ועד"ז מאריך כ"ק אדמו"ר שליט"א באג"ק ח"ב ע' ס"ט "ובמשך ימוה"מ עצמם יעלו ע"י עבודתם בסולם השלמות, שלכן ימוה"מ הוא הזמן דהיום לעשותם ואדרבא אז הוא עיקר דהיום לעשותם ותכלית שלמותו" (ועי' באג"ק בתניא פכ"ו בארוכה).

ויש להקשות הרי כשיבוא משיח לא יהי היצה"ר ולא יהי שום נסיון וקושי בקיום המצוות וא"כ חסר כל ענין הבחירה ואיך יזכו עי"ז לתקופה ניסית, ובפרט עפ"י מאמרז"ל (אבות פ"ה, כ"א) לפום צערא אגרא כאן ליכא צערא ואיך יהי מזה אגרא.

והנה בלקו"ש חכ"א ע' 379 הקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א עמשי"כ (זכרי ח', ד') עוד ישבו זקנים וזקנות ועמשי"כ (ירמי' ז, ל"ד) עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים גוי קול חתן וקול כלה, הלא זה היפך הצניעות, ות"י עפ"ימשי"כ תוסי דשם מיירי לאחר תחה"מ אשר אז כל אויביו ישלים איתו"י שגם היצה"ר יעבוד השי"ת.

ולכאוי תמוה א) למה מסביר דמיירי לאחר תחה"מ הלא אף קודם תחה"מ איתא במסי סוכה (נ"ב, א') דבמלחמת גוג ומגוג עוד לפני תחה"מ "אין יצה"ר שולט בהם" וא"כ גם קודם תחה"מ אי"ז היפך הצניעות, ב) איך מפרש כ"ק אדמו"ר שליט"א שהיות ולאחר תחה"מ ליכא יצה"ר ע"כ אינו נוגע ענין הצניעות, הרי בגמ' שם איתא "וספדה הארץ משפחת בית דוד לבד ונשיהם לבד כו' ומה לעי"ל שעוסקים בהספד ואין יצה"ר שולט בהם אמרה תורה

נשים לבד כו"י וא"כ אף דשם אין היצה"ר שולט אפ"י צריך להיות נשיהם לבד.

ונראה עפ"י מה שנראה סתירה בגמי דאיתא שם "לע"ל מביא הקב"ה והיצה"ר ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים" ולאח"י "תי"ר ואת הצפוני ארחיק מעליכם - זה יצה"ר שצפון ועומד בלבו של אדם, והדחתיו אל ארץ צ"י ושממה - למקום שאין בני"א מצויים להתגרות בהם" - שלא יהי נשחט כ"א יהי נדחה.

ונראה דהא דישחט הרי"ז בתח"מ ו"בפני הצדיקים ובפני הרשעים" הכוונה שיעמדו בתחי (ועי"ש פירש"י) ואילו הדחי של היצה"ר יהי במלחמת גוג ומגוג לפני תח"מ (ימות המשיח), ובימוה"מ אם דלא יהי שליטה להיצה"ר מ"מ יהי קיים כמ"ש באג"ק שם ע"י שם "בימוה"מ כשישלימו בני"י את המלחמה ויבררו כ"י שלא יהיו ישראל תחת שליטת אילנא דטו"ר אבל ישנה עדיין לסט"א בעולם בערב רב ומובן שע"י יש חסרון גם בשלימות בני"י ורק שלא יחטאו בפועל אבל מ"מ יהי להם תאוה ומשיכה לרע (ורק שיהיו בבחי' בינוני ע"י תניא פ"יב ופ"יד) וכמבואר בספ"מ תש"מ (ע"י קמ"א) שכתוב שבימוה"מ "הרי יהיו גופים שיוולדו מאב וגם בתאוה גשמית טבעית" אלא שלפועל לא יעשה מחמת תאוותו.

ורק בתח"מ אז ישחט היצה"ר ויהי בטל לגמרי וכמ"ש באג"ק שם ע"י ס"ט "מוסיף ע"י בעולם התחי שיעביר את רוח הטומאה כליל מן הארץ" (ע"י כתר ש"ט (סי' רס"ה) הביאור בזה).

ולפי"ז מובן דבמלחמת גוג ומגוג אף דלא יהי היצה"ר שולט מ"מ יהיו נשיהם לבד דמ"מ יהי תאוה גשמית לכל עניני רע רק שלפועל הוא לא ישלוט עלינו, וע"כ מבאר כ"ק אד"ש דהא דכתוב עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, ומשי"כ עוד ישמע גוי הכוונה לתח"מ דאפ"י בימוה"מ שלא יהי שולט בהם היצה"ר מ"מ צריך לצניעות דהיצה"ר יהי עכ"פ קיים.

ועפ"ז מובן למה העבודה בתקופה האי' דימוה"מ יוכל להביא לתקופה ניסית שלאחרי' מכיון דאז עדיין יהי יצה"ר ורק שלא יהי שולט עליו, ומ"מ יהי תאוה לכל דבר רע ויהי תומ"צ בקושי ובנסיון כבינוני ורק שלפועל יהי ידינו על העליונה, ומ"מ יהי באופן דמלחמה.

מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א

הערה בקוני' יו"ד - י"ד כסלו ש.ז.

הת' פסח צבי שמערלינג
≈ תלמיד בישיבה ≈

בסעיף ז' מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א את הביאור בקונטרס דרושי חתונה על הפסוק וכל בניך וכו' וז"ל [בקונטרס יו"ד - י"ד כסלו ש.ז. שם]: "ומבאר דזה שמדייק דאלפין באורייתא דהוי' (אף שאין זה חידוש, דכולם יודעים שהתורה היא תורת הוי') הוא, שלימוד התורה שלהם היא באופן שנגש אצלו שהתורה היא תורת הוי", ובהע' 40: "כמו שמדייק בהמאמר בתחלתו, ואף שי"ל דלשון התרגום באורייתא דהוי' הוא כי בכתוב נאמר "לימודי הוי' " - הרי הדיוק הוא בהכתוב (דלכאורה הול"ל לומדי תורה, וכיו"ב).

ולכאורה צ"ע מהו ההכרח לפרש שהדיוק הוא גם על הפסוק כי לכאוי' הי' אפשר לומר גם שהדיוק הוא רק על התרגום, והדיוק הוא שלכאוי' לשון הפסוק הוא "וכל בניך לימודי הוי'" וע"ז הי' צ"ל התרגום רק "וכל בניך אלפין דהוי' " וזהו דיוק כ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע (בקונטרס דרושי חתונה שם) למה התרגום מכניס את התיבה "[דאלפין] דאורייתא [דהוי']" כי לכאוי' מהו החידוש כאן שאורייתא - התורה היא תורת הוי', והרי כולם יודעים זאת?!

אבל באמת אי אפשר להקשות כן על התרגום כי זהו הפירוש ד"לימודי הוי' " - "דאלפין דאורייתא דהוי' ". ולכן צריכים לפרש שהדיוק הוא באמת כבר בפסוק עצמו, למה כתוב "לימודי הוי' " (ומה שהדיוק בדרושי חתונה שם הוא על התרגום יש לומר בדא"פ עכ"פ כי בהתרגום מודגש עוד יותר לומר הענין ד"תורת הוי'" כנ"ל.

ח ס י ד ו ת

לעולם ה' דברך נצב בשמים (גליון)

הת' יוסף יצחק אייווס
≈ תלמיד בישיבה ≈

בגליון תר"ח הקשה הת' מ.ג.ר. במשי"כ בשעהיוה"א עה"פ לעולם הוי' דברך נצב בשמים בפ"י הבעש"ט שהמאמרות הם עומדות בהנבראים "בכל הברואים שבכל העולמות עליונים ותחתונים ואפי' ארץ הלזו הגשמית ובח"י דומס ממש", וא"כ למה כתיב בשמים דוקא, והביא מלקו"ב דנקט שמים לרבותא וכ"ש ארץ דכן הוא והקשה דמלקו"ש חכ"ט ע' 29 מבואר דנקט שמים דוקא כי ההתלבשות בשמים הוא נעלה מבארץ מצד מעלת השמים, ואיך מביא רא"י מפסוק זה לכל הנבראים, עכת"ד.

ולא ידעתי מה מצוקתו שהרי וודאי יש מעלה באופן התלבשות הדבר הוי' בשמים מכפי שהיא בארץ ואשר ע"כ נקט בהפסוק שמים להורות ע"ז, ולכן לא כתב ג"כ ארץ, אבל אי"ז אומר שאינו נצב בארץ, כי הא דלא כתב ארץ הוא רק להורות על המעלה דהנצב בשמים, ואילו הי' כתוב ארץ לא הי' מודגש דבר זה, אבל פשוט שכן הוא אף לגבי ארץ (בדרגא נמוכה מבשמים), במכ"ש וק"ו ואין הדעת סובל אחרת.

■ ■ ■

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

כ"ב שנה שלא קיים יעקב כיבוד אב ואם

יוסף וולדמאן

≈ תושב השכונה ≈

בפרש"י בפרשתינו ל"ז, ל"ד ד"ה ימים רבים: כ"ב שנה משפירש ממנו עד שירד יעקב למצרים.....כנגד כ"ב שנה שלא קיים יעקב כבוד אב ואם.....

המפרשים הקשו: "למה נענש על אותן כ"ב שנה כיון דברצון אביו ואמו ובמצוותן הלך יעקב..(המהרש"א).

"והא יצחק ורבקה ציוו לו לילך לשם וליקח אשה". (הש"ח).

"מאחר שאביו ואמו שלחוהו לחרן לקחת לו אשה והוצרך לעבוד בהן י"ד שנה אי"כ לא הי' לו להתענש עליהם".
(הבאר בשדה)

בשי"ח מביא תירוץ מן רבינו בחיי בפי' תולדות ישי"ל כי דעתם היה שיקח לאה ויחזור מיד, אבל הוא נתן עינו ברחל מחמת יופיה ואמר אעבדך ז' שנים ברחל ואי"כ כל הזמן ששהה היה ברצונו".

יש לבאר שאלות הנ"ל ע"פ תירוץ זה כפי שמובא ענין זה בגמרא מגילה ט"ז, ב וכו' אבל בפירוש רש"י בחומש אי אפשר לתרץ כן.

רש"י כותב בפי' ויצא (כ"ט, יח): בד"ה אעבדך שבע שנים. "הם ימים אחדים שאמרה לו אמו וישבת עמו ימים אחדים ותדע... שהרי כתיב ויהיו בעיניו כימים אחדים". עכ"ל.

וגם בפי' תולדות בדברי רבקה אל יעקב נאמר.. "ושלחתי ולקחתך משם..."

- שבת פרשת וישב - היי תהא שנת נפלאות בכל - 25

ורבקה "שלחה דבורה אצלו לפדן ארס לצאת משם" (לשון רש"י וישלח לה, ח) הרי עד אז היי לו להשאר בחרן!

ובאמת על כל השנים שישב יעקב אצל לבן יש לדון אם נמצא בהם פגיעה בכיבוד אמו. שהרי היא אמרה ליעקב (תולדות כ"ז, מה) "עד שוב אף אחיך נמנך ושכח את אשר עשית לו..."

והרי גם אחרי הכ"ב שנים עדיין נשאר עשו בשנאתו כמפורש בפי וישלח.

ובאמת רש"י בגמרא מגילה ט"ז, ב, וי"ז, א, נשמר מקושיא זאת ע"י שמדגיש כמה פעמים בפירושו שם כיבוד **אב** גרידא.

בפירש"י ט"ז, ב, ד"ה יעקב למד תורה י"ד שנה בבית עבר "...ולא נענש עליהן על **כיבוד אביו**..."

בפירש"י י"ז, א, ד"ה נמצא כשעמד כו' - בא"ד - "נמצא, יוסף כשפירש מאביו שלא ראהו כ"ב שנים כדרך שפירש יעקב מבית אביו **שלא כיבודו**..."

אבל לא כן בפירש"י בפרשתנו בד"ה הנ"ל. לשון רש"י הוא "כנגד כ"ב שנה שלא קיים יעקב **כיבוד אב ואם**..." ולכאורה דבריו תמוהים בזה ע"פ האמור לעיל.

הנה כאן רואים עוד הפעם גודל דיוק לשון רש"י עה"ת שע"י הוסר קושיא הנ"ל שמפירושי רש"י שבפרשיות הקודמות הנ"ל וע"פ הדרך הנפלא שהורונו כ"ק אדמו"ר שליט"א.

לשון רש"י בפרשתנו בד"ה הנ"ל "...כ"ב שנה **שלא קיים יעקב כבוד אב ואם** (ובניגוד לשונו בגמרא מגילה הנ"ל...שלא כיבודו...שכעין זה היי יכול לכתוב בפרשתנו **שלא כיבוד יעקב אביו ואמו**) בזה רצונו לומר שלא קיים **מצות** "כיבוד אב ואם" דהיינו כינוי שם של כללות המצוה בלי נפק"מ באיזה מההורים המדובר.

וכן כאן שהכוונה הוא על העדר **כיבוד אב** גרידא מתאים לומר שלא קיים (מצות) "כיבוד אב ואם".

אבל פשוט שכוונת רש"י בפרשתינו הוא רק על כיבוד אב של יעקב בכ"ב שנה שפירש מאביו.

אבל סוכ"ס עדיין נשאר להבין איך זה מובן כ"כ בפשטות עד שאין רש"י צריך לבארו - "...שנגזר על יעקב להצטער כ"ב שנה". (לשון מהר"י"ק שהובא בשפתי חכמים) - בגלל שלא כיבד אביו כ"ב שנה, דהיינו בדיוק נגד כל הזמן כולו שלא כיבד?! אחרי שהלך שם (גם) להתחתן במצות אביו. ולכל הפחות חלק מזמן ההוא ה' ראוי להיות מסולק מעונש.

מקוצר הזמן לא הספקתי לגמרו ואי"ה בל"נ בגליון הבאה.

הערה בפירש"י פר' וישלח

הרב יצחק צירקינד
≈ תושב השכונה ≈

בהערות וביאורים דפי וישלח דן הר' וו.ר. בהוכחת רש"י (לב, כג) דדינה ה' חסרה ולא א' מן השבטים, ולאחר שהשיג על המשכ"ל מתרץ עפ"י רש"י דלעיל בפי נח (י, כה) דלא בא הכתוב לסתום אלא לפרש "ואם היינו אומרים שא' מן השבטים ה' חסר ה' עדיין הענין סתום שלא היינו יודעים מי הוא החסר", והנה אעפ"י שהוא תירוץ נאה עדיין קשה למה מעתיק רש"י בהד"ה גם תיבת ואת.

ומשו"ז נ"ל תירוץ גלאטער יותר דהוכחות רש"י הוא מתיבות "ואת אחד עשר ילדיו" עצמן מדלא כתיב ואחד עשר מילדיו, או עכ"פ להשמיט תיבת ואת דמשמעותו הוא דהוא סוג שלם אלא ודאי דדינה היתה החסרה ומשו"ז הוי סוג שלם דזכרים.

גם דן שם הר' וו.ר. ברש"י ד"ה נגש יוסף ורחל (לגז), והנני להעיר בזה איזו הערות,

א) במה שביאר למה נאמר נגש לשון יחיד משום דרחל לא היתה ניכרת בהגשה זו עדיין צריכין לביאור המשכ"ל למה גם בלאה נאמר ותגש לשון יחיד. אבל לכאוי קושיא מעיקרא ליתא דנגש או ותגש קאי לא על אישים פרטיים אלא על חלק המשפחה דהיינו לאה וילדי כגוש אחד ועד"ז יוסף ורחל ומשו"ז בהשפחות דהיו ב'

חלקים כתיב ותגשן לשון רבים (וכללן יחד י"ל משום דהיו שפחות).

ב) לקושיית הבעה"ת למה נאמר גבי השפחות ותשתחוו, וביאורו שילדי השפחות לא השתחוו משום שאמרו אמותינו אינן חשובות כמונו, הנה התירוץ קשה לכאוי בפשטי"מ דהרי היי להם ללמוד מיעקב אביהם דהשתחוה זי פעמים, ובעצם הקושיא י"ל דכשמשתחווים זכרים ונקבות וכוללים הכל יחד אפשר לכתוב או בלי זכר או בלי נקבה, ובדיוק יותר בלאה וילדי דהיתה רק נקבה אי ושה זכרים, אי"א לכתוב ותשתחווין לשון רבים דנקבה (ופשוט דאין טעם להשמיט בכלל אודות הבנים) משוי"ז כתיב וישתחו לשון רבים דזכר דכולל גם הנקבה, וכן ביוסף שנגש לפני רחל ובכוונה להסתירה מתאים יותר לכתוב אודות השתחווית יוסף ולכלול רחל עמו משא"כ בהשפחות וילדיהן דהיי שם רבים דנקיבות ורבים דזכרים אזי יותר מסתבר להתייחס אל פעולת האמהות מהילדים וכלשון המשכ"ל "שהיא עיקר ובניי טפלים לה".

ג) בנוגע לקושייתו למה נאמר "הרי יוסף חפה על אמו ועשו לא ראה אותה ולמה השתחוה" התירוץ הוא פשוט אלו השתחוה רק יוסף הרי בעת ההיא היי האפשריות לעשו להסתכל בפני רחל ומשוי"ז השתחוה. (בנוסף שהדיוק הוא הסתכלות ולא ראי סתם לומר שעשו אפי" לא ראה את רחל ואלו לא השתחוה היתה מעוררת קושיא).

ד) בהנוגע קושייתו "איך עיכב יוסף את עשו מלהסתכל ברחל שהרי היי עוד קטן", הנה הרד"ק מפרש בפשטות שהיי גבה קומה, ובפשטות הפיי הוא לא בדרך נס אלא שכך נברא (ואין סתירה מהרשי" דויחי ששרבב קומתו דאפי"ל דלשניהם ביחד הוצרך).

הערה בפרשתינו

הרב החזן משה טעלעשעווסקי
≈ תושב השכונה ≈

וישאל את אנשי מקמה לאמר איה הקדשה הוא בעינים על הדרך
ויאמרו לא היתה בזה קדשה (ל"ח, כ"א) וצ"ע מה שתרגם אונקלוס
לא היתה בזה, "לית הכא" לא כפי המקרא על העבר אלא בלשון
הווה, אבל בתרגום יונתן בן עוזיאל תרגם כפי המקרא "לא הות
הכי" ונראה כי אונקלוס לא רצה לתרגם כפי המקרא כי לא יתכן
בעיניו אשר אנשו המקום כחשו ואמרו לא היתה, אחר אשר באמת
נאמר ותשב בפתח עינים ופירש רש"י בפרשת דרכים, ע"כ תרגם
"לית הכא" לפי הענין בעת השאלה לא על העבר, והוא מענין
השאלה ששאל איה הקדשה היא בעינים בלשון הוה, ולא היתה
בעינים בלשון עבר.

■ ■ ■

ר מ ב " ס

בענין פיקוח נפש דוחה שבת

הרב זאב אסטער
≈ כולל אברכים שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א ≈

הרמב"ם בהלי ממרים פ"ב ה"ד בא"ד וכן אם ראו לפי שעה
לבטל מ"ע וכ"י עושין לפי מה שצריכה השעה כשם שהרופא חותך
ידו או רגלו של זה כדי שיחי' כולו כך ב"ד מורים בזמן מן
הזמנים לעבור על קצת מצות לפי שעה כדי שיתקיימו [כולם]
כדרך שאמרו חכמים הראשונים חלל עליו שבת אחת כדי שישמור
שבתות הרבה עכ"ל.

והנה בערב יום הכיפורים בברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א אחרי
תפלת מנחה דיבר בענין זה ואמר: דזה שפקו"נ דוחה את כל
התורה אין הפירוש בזה דחיית התורה כפשוטו ח"ו דאף שבפועל
דוחים קיום הלכה מסויימת בגלל הפקו"נ הרי דחי' זו גופא היא

בשביל התורה כמודגש במאחז"ל גבי שבת חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, ועד"ז הוא בנוגע לשאר מצוות התורה דאם נדחה קיומה של מצוה מסויימת מצד פקו"נ הרי לא זו בלבד שהדחי' אינה אלא לרגע קטן עזבתיך אלא אדרבה ירידה זו גופא היא בשביל העלי' שלאחרי' למעמד ומצב נעלה יותר וכו' וכידוע הפירוש גדולי ישראל דפקו"נ דוחה את כל התורה שאין זו דחיית התורה אלא אדרבה התורה נדחית למעמד ומצב נעלה יותר שכן בזכותה היהודי נשאר בחיים, ע"כ.

ואולי י"ל באופן אחר קצת דהנה הרדב"ז על אתר כותב: ומדברי רבנו נראה שהמשל הוא על המצות שהם כגוף אחד ובי"ד מבטלים מקצת כדי לקיים השאר ע"כ. וי"ל הביאור בזה דהרמב"ם בהל' סוכה פ"ו הי"ד כותב שלוחי מצוה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה ובהגהות מיימונית מביא וראבי"ה פ"י הטעם משום דכשנחים וישנים בלילה בהנאתם יכולים למחר לעסוק טפי והכל הוי בכלל עוסק במצוה, עכ"ל.

חזינו מהא דכשמבטלים מקצת מצות עוד נקרא עוסק במצוה והנה ידוע דהטעם דעוסק במצוה פטור מן המצוה הוא דכל המצות כלול משאר המצות ולכן כשמקיימים מצוה אחרת הרי מצוה זו שאינו מקיים גם בכלל.

וי"ל דזהו הפ"י כאן ברדב"ז דהמצוות הם כגוף אחד דכל המצות מחוברים וכלולים אי מהשני ולכן אע"פ שעכשיו בטלו חכמים את המצוה הזו אבל היות שזה יביא חיזוק בקיום שאר המצות אי"כ הוה כאילו נתקיים מצוה זו ג"כ כמו בהעוסק במצוה פטור מן המצוה דסוכה אפי' בלילה דע"י שינוח יוכל לעסוק טפי בהמצוה למחר.

וי"ל עוד (ע"ד הצחות) דבהל' ממרים פ"ו הי"ג כותב הרמב"ם אמר לו אביו השקני מים ויש בידו לעשות וכו' ואם אין שם אחרים לעשותה יתעסק במצוה ויניח כבוד אביו שהוא ואביו חייבים בדבר מצוה עכ"ל ולפי"ז י"ל דלמה כשאין מקיימים אי כדי לקיים השאר אין זה נקרא ביטול דהיות שעקירת מצוה זו יביא לידי חיזוק הדת אי"כ הוה כמו הוא ואביו שחייבים בדבר מצוה ולכן פטור מכבוד אב וא"כ הוא הדין כאן.

בדיני מוקצה ביו"ט

הרב משה לברטוב

≈ חושב השכונה ≈

השיעורים ברמב"ם בשבוע העברה היו בה'י יום טוב. א' מהעניינים הסבוכים, אך נוגעים לידע אותם מאד הוא ענין מוקצה ביום טוב, ענין מוקצה מובא בשו"ע בהרבה מקומות, הרבה מיני מוקצה עם דינים שונים. בשו"ע אדמוה"ז בפעם הראשונה ס' תצ"ה נותן כלל ומכריע שיש להחמיר בנו"ט משא"כ במוקצה נוהגין להקל במדינות אלו. בתור הקדמה כותב שם (סעי' י"ג) שבשבת מוקצה אסור רק מחמת חסרון כיס או איסור שנדחה בידים, או כעין גרוגרות וצימוקין (וכנראה שגם בעלי חיים שאינם מוכנים נכנסים בכלל זה). וממשיך אבל שאר כל דבר שראוי להשתמש ממנו איזה תשמיש מותר וכו' (וכוונתו לצורך גופו ומקומו וק"ל).

זהו הכלל ועתה נשתדל לבאר פרטים המובאים אח"כ, כנ"ל. ובהקדמה שמקור על עניני מוקצה הוא בגמ' ביצה בתחלה. ויש מחלוקת גדולה בראשונים אם יו"ט אסור מוקצה כר' יהודה או פסקינן כר"ש. כי בגמרא גופא יש פנים לכאן ולכאן. בתוס' שם מובאים הרבה יוצאי מן הכלל שאסורים גם לר' שמעון, שמתיר מוקצה. (לדוגמא - גרוגרות וצימוקים שהעלן לייבשן אסורים **בשבת** גם לר"ש. כמו"כ מוקצה דבעלי חיים חמור משאר מוקצה) בנו"ט, יש חילוק בין אם הדבר ה'י בעולם עוד קודם השבת רק שלא ה'י מזומן או שלא ה'י כלל בעולם. ואם הדבר לא ה'י בעולם הנה אם הוכן יום שלפני יום טוב, זהו הדין של ביצה שנולדה ביום טוב ואם קדמו שבת ליו"ט או להיפך אז אסורה מן התורה מטעם הכנה דרבה, עיי"ש בגמ' כל האריכות. ואם לא הוכן מאתמול, לדוגמא אפרוח שנולד ביום טוב, הנה ראשית ביום טוב, זהו נולד. והשנית כנראה שגם בשבת אסור נולד כזה. כי האפרוח הנולד כאלו לא ה'י בעולם קודם הלידה (ובלאו הכי לא ראוי לכלום בשבת כי הנהו בעל חי, אך נוגע להלכה, ביום טוב, להמתירים נולד ביום טוב, האפרוח יה'י אסור עיין בסי' תקי"ג סעי' י"ט).

- שבת פרשת וישב - הי' תהא שנת נפלאות בכל - 31

ועתה נבאר (או נעיר) כסדר של הסימנים בשו"ע אדמוה"ז, ששם מביא ענין מוקצה, היינו בכל סימן המובא ענין מוקצה וצריך ביאור נשתדל לבארו.

תצ"ז - יוני שובך כו' מחוסרין צידה ואין מועיל אפי' הכנה (כי צידה אסורה ביו"ט) יונים קטנים צריכים הכנה למי שאוסר מוקצה משא"כ לפי מנהג שלנו. ומשו"ז מותר לשחוט בהמה אפי' עומדת לחלבה.

תצ"ח סעיף כ"ד - אפר כירה שהוסק מעיו"ט מותר לטלטלו ביו"ט מפני שהוא מוכן לכל צרכי האדם לכסות בו רוק או צואה או דם חי ועוף ע"כ.

וצ"ע מאי שנא מתק"ב ח' שאין סומכין כו' בבקעת עץ (שנדבר מזה לקמן), והלא אפר ג"כ אינו כלי, ועוד יותר, שכשהוסק מעיו"ט מותר לד"ה גם למי שאוסר מוקצה. ומאי שנא?

בתצ"ח - בהמות הרועות חוץ לתחום מוקצה ותלוי בבי' הדעות, וכמו"כ עגל הנולד מבהמה העומדת לחלבה. (משא"כ אפרוח, כנ"ל, שנשתנה אחר הלידה וראוי עתה לאכילה, והוה נולד).

בתצ"ט ז' - נוצות של עוף הן מוקצים שהרי אינן ראויים לכלום, ומשמע שזה לכו"ע גם להמתירים מוקצה, (ויותר גרוע מאפר, כנ"ל).

וכמו"כ בסעיף י', חלבים של בהמה.

תצ"ט י"ב - דבר שמלאכתו לאיסור מותר לצורך גופו ומקומו, ולכאוי זהו להדיעה שיו"ט הוא כמו שבת, אבל להדיעה שיו"ט יותר חמור, מותר רק לצורך אכילה (כדלקמן). ולהדיעה שיו"ט קיל משבת לכאוי מותר גם שלא לצורך גופו ומקומו. וצ"ע.

שם בסעיף י"ג מסיק מוקצה מחמת חסרון כיס מותר לצורך שמחת יו"ט כגון לקצב עליו בשר, וצ"ל שזה גם להדיעה שמוקצה אסור ביו"ט כי להדיעה שאין מוקצה ביו"ט מאי קמ"ל. ועיי' לקמן. וצ"ע, הלא לקמן קורא זה - אכילה, שאסורה לדיעה האוסרת מוקצה ועיי' לקמן בסי' תק"ט.

תק"א א' - מחלק בין קורה חדשה ובין רעועה. שחדשה גם להמתירים נולד, אסור לבקעה לצורך עצים. אבל רעועה להמתירים נולד - מותר. ידעינן מינא שיש עוד חילוק בנולד (לבד מהנייל אצל יוני שובך שמחוסרין צידה, או אפרוח שנולד ביו"ט שלא היי ראוי כלל קודם הלידה משא"כ אצל קורה החסרון הוא שלא היי מאתמול **דעתו** להיסק. וצ"ע מגרוגרות וצימוקים שלהמתירים מוקצה מותרים, וי"ל שאצל קורה הבעיא שנעשה **נולד** כשמבקע הקורה).

תק"ב ח' - אין סומכין הקדרה וכו' בבקעת עץ. שלא ניתנו עצים אלא להסקה.

(עיין בביי על הטור שמקשה ומתרץ), וההסבר הוא שמאחר שבקעת עץ אינה כלי ולא התירו אלא להסקה, משא"כ לשימוש אחר איסור אפי' להמתירין מוקצה(!). ונלמד מזה כלל גדול שמה שכותב אדמוה"ז שאין מוקצה ביו"ט לפי מנהגינו, מדובר רק בכלים או מאכלים שיש עליהם איסור(ים) שונים) וביו"ט אינם מוקצה (עם הגבלות כני"ל. משא"כ דברים שאינם כלים אין נכנסים בגדר זה ואסורים ביו"ט לדייה. אם לא לדברים שהם מיוחדים להם. וצ"ע בכ"ז.

תק"ה ג' - חלב, שנחלב מבהמה העומדת לחלבה, גם להמתירין מוקצה אסור משום נולד, ומפרש בקו"א כיון דלא הוי דעתו על הבהמה לאכלה אין על החלב דין **אוכלא** (דאפרת) והרי זה נולד גמור.

תק"ט ט"ז - מסיק אדמוה"ז (והמקור הוא ריצב"א בתוסי ביצה) **שכל** מוקצה מותר לטלטל **לצורך** אכילה, כגון אבנים המונחים ע"ג פירות וא"א לאכול הפירות בלי סילוק האבנים, ואין זה לצורך מקומו כי אבנים אסורים לצורך מקומם, ובכלל, לצורך מקומו אם אפשר לנער צריכים לנער, משא"כ לצורך אכילה מותר לסלקם בידיים (כן משמע לכאוי). אבל דוקא **לצורך** אכילה, משא"כ לאכול מוקצה אסור וכמו"כ אסור ליהנות ממוקצה כי הנאה זהו אכילה במידי דלאו בר אכילה (ומשו"ה אסור לסמוך הקדירה כו' כני"ל).

נ ג ל ה

בענין אמה טרקסין (גליון)

הרב יהודה קעלער
≈ מח"ס מנחת יהודה וירושלים ≈
≈ תושב השכונה ≈

בגליון תר"ח כתב הת' א.ד.ו. בענין גובה כותלי ביהמ"ק. ולא הבנתי כל אריכות הפלפול, יש לנו רק מה שכתוב שכותל ארבעים אמה שעביו רק אמה אחת אינו יכול לעמוד ולפיכך לא יכלו לעשות כותל בין הקדש לקדש הקדשים עביו אמה. ומה זה ענין לשאר כותלי ההיכל והאולם שהיו יותר מאמה אחת עבים: ורק כותל אחד מצינו שהי' גבוה מאה אמה (ולא הי' מה לסמוך הכתלים כגון גג ורצפת של עליה או דיוטא שניי) וזהו כותל מזרחי של האולם, ועי' כתוב מפורש במשנה שהיו כלונסאות של ארז שלא יבעטו (וזהו למרות שכותל הזה עביו חמש אמות).

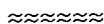
[ואין אני יודע למה הביא ראיי מתו"ט שהיו **לפועל** שתי פרוכות, בשעה שזוהי משנה מפורשת, וברייתא מפורשת, ורמב"ם מפורש].

וממשיך: צא וחשוב משקל הפרוכות ביחד כשכל אי מהם היתה עשרים אמות ברוחב וארבעים אמה בגובה ועבי' טפח, [ומכאן ואילך עירבוב פרשיות אני רואה כאן] ובמס' תמיד כ"ט, ב, כ', כזה, "אמר ר' אליעזר ברבי צדוק מעשה: הי' ונמנו עליה שלש מאות כהנים לפנותה... [מעשה זו בגפן היא שנוייה, ומשנה היא במדות פ"ג מ"ח:] פרכת דתנן רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון הסגן פרוכת עבי' טפח... ארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה... ושלש מאות כהנים **מטבילין** אותה", ע"כ.

ושאל ע"ז: "אמנם, יש לומר שהי' גוזמא כזה מוכרח שהיו צריכין הרבה הרבה כהנים, ואפשר מאה או אפילו יותר [דאלי"כ לא היו אומרים כזה גוזמא] והנה באמה טרקסין היו שתי פרוכות כאלו, וא"כ האם כל המשקל לא תשבור ותפול הגגו".

ואני אציע לו להתמים היקר, שלפני ששואל על המציאות שיצייר בעצמו מה זה תקרה שעביו אמה אחת ועפ"י השערתי לא ראה תקרה עבה כזו מימיו, ותקרה כזו לא יפלא ממנו שיוכל לשאת משקל שתי פרוכות כאלו.

ואם כבר שואלים במשקולות ובמציאות עדיפא יש לשאול, הכפורת הי' מקשה זהב טהור אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ועביו טפח, צא ולמד כמה גדול מטבע אחת של זהב שמשקלה 1 Ounce ותכפיל מטבעות אלו וחשוב כמה רבבות מהם צריכים כדי לעשות מהם כפורת בשיעור זה, ונמצא משקל הכפורת היא מאד כבדה ואי"כ איך הגביהו הכפורת? בשלמא כשהי' על הארון וארבעה הלויים נושאים את הארון הרי הארון נושא את נושאו, אבל האיך היו יכולים להגביה ולחוריד הכפורת?

הטעם שרב ביבי רצה להשלים פרשיותיו בעיוה"כ

הרב שמואל לאופר

≈ חבר הכולל דנחלת הר חב"ד ≈

איתא בגמ' ברכות ח', א', אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי: לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו: "עטרות ודיבן", שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו. רב ביבי בר אביי סבר לאשלומינהו לפרשייתא דכלא שתא במעלי יומא דכפורי. תנא ליה חייא בר רב מדפתי: כתיב "ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב", וכי בתשעה מתענין? והלא בעשרה מתענין! אלא לומר לך: כל האוכל והשותה בתשיעי - מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה בתשיעי ועשירי, יעו"ש.

והגהות הריעביץ על אתר כתב: סבר לאשלומינהו לפרשייתא דכולא שתא במעלי יומא דכפוריא. נ"ב כדי להרבות זכויות לפני גמר דין ולזכות למחילה וסליחה, עכ"ל.

ואולי אפשר להמתיק זה מדוע דוקא רב ביבי בר אביי לפי פירוש רש"י במאמר הגמ' ביבמות ע"ה, ב', סבר רב ביבי בר אביי לאכשורי, אמר רב פפי, משום דאתו ממולאי, אמריתו מילי

מוליתא, שפירש שם: ממשפחה אומללה מבית עלי. דאמרינן בפ"ק דר"ה אביי ורבא מדבית עלי קאתו, עיי"ש. ולכן כיון שהיה מבית עלי שלא האריכו ימים הוזקק במיוחד לעסוק בתורה (כמסופר בגמ' שם בר"ה), ורצה לנצל את ערב יום הכפורים ערב גמר הדין להשלמת פרשיותיו שהרי מאריכין לו ימיו ושנותיו וכמפורש בגמרא.

ש ו נ ו ת

על "הקריאה והקדושה" (גליון)

הת' יוסף יצחק קעלער
≈ תות"ל 770 ≈

בגליון דשי"פ תולדות העיר "הת' שמואל גרינוואלד" עוה"פ אודות הקריאה והקדושה, ועיקר חידושו מתבטא במכתב מכ"ק אדמו"ר הרייץ מייט מרחשון שכתב לאמו הרבנית שטערנא שהביא לדפוס (בחלקו) עפ"י צילום גוכייק הנמצא תח"י.

ובהתחלת המכתב: "אין דעם זשורנאל "הקריאה והקדושה" ויהל איך פארשרייבען דעם זיידניס יאהרצייט, [ר' יוסף יצחק מאוורוטש] ח"י כסלו, אפשר ווייסטו זיין גיבורט טאג וועהן ער איז גיבארין.

אפשר ווייסטו נאך וועהמען איז דער נאמען יוסף יצחק"י.

[ולכאוי (ע"פ המסופר בספר הזכרונות) שם זה ניתן על שמו של (העילוי מטשאר"י) הגאון ר' יוסף יצחק גיסו של ר' ברוך אבי אדה"ז שהתגורר בוויטעפסק].

והמשיך התי' הנ"ל שלא בדק בהקריאה והקדושה האם נדפסה רשימה כזו כי אינה תח"י, ואולי כבר נפסקה הופעת הקריאה והקדושה.

וכאן הבן שואל: הרי הרבניית שטערנא שרה נפטרה בייג שבט תשי"ב כידוע לכל בר בי רב ואילו הגליון האחרון של הקריאה והקדושה מתוארך: ערי"ח אלול תשי"ה.

ולגוף "מחקרו" בגליון הנ"ל ובגליון דפי דברים אשתקד, [וגליון מ"ב (תקצ"ח)] הנה כל המעיין בהקריאה והקדושה וכן באגרות כ"ק אדמו"ר הרי"צ וכ"ק אדמו"ר שליט"א [שבחלקם נסמנו על ידו], וכן במאמריו של הרשד"ב לוי (שציין להם בגליון דש"פ דברים אשתקד), יראה שרוב רובו של החומר נכתב ע"י העורך הרי' אהרן לויט (חמיו של דו"ז).

פשוט שאין זה כולל מאמרי ילמדנו רבינו (שלהוציא אלו שנדפסו בחדשי תשרי - ניסן תשי"א נכללו בספר המאמרים אידיש, ועי' מ"ש אודותם אי' התמימים באי' הגליונות דש"ז. ויצויין כאן רק שבי' המאמרים הראשונים שבסה"מ אידיש מיוסדים על ד"ה אין הקב"ה בא בטרונ"י תרפ"ה, והמאמרים הבאים מיוסדים על ד"ה ועתה אלקינו תרפ"ג. ואכמ"ל) ו"זכרון זכות אבות" (כך נקרא החל מגליון דתשרי תש"ד סדרת הכתבות אודות אדמו"ר"י חב"ד ונסיכי בית רבי כולל הרבניות וכו', הכתבה הראשונה בסדרה י"ל בגליון תשרי תשי"א, ושוב נאספו ונסדרו על סדר השנה ע"י הרמ"ז גרינגלאס וי"ל בקופיר), ואגרות הקודש והשיחות של אדמו"ר הרי"צ, וכמו"כ גם "אגו"ח טעטיקייט - קאלענדאר" סביר שלא נכתב ע"י העורך וכמו"כ אודות, "אותיות פורחות" ע"י בשיחות קודש תשי"י שנכתבה ע"י כ"ק אדמו"ר הרי"צ.

הסידרה "מן התורה מן הנביאים ומן הכתובים" ברור שנכתב ע"י העורך, בפרט המשווה את הביקורת על תרגום יהואש עם הספר (באנגלית) על בראשית יראה שמתח"י מחבר אחד יצאו, וכמו"כ יראה המעיין שהמדור "שיחות חולין בטהרה" מ"יבן ישראל" נכתב ע"י העורך.

בגליון דכסלו תשי"א נרשם (תחת הכותרת אגודת חב"ד טהעטיגקייטען): י"ח כסלו הילולא דהוד כ"ק אדמו"ר... מרנא ורבנא מהרי"צ [ושם שנולד בשנת תקפ"ב]. ולפ"ז נכתב המכתב להרבניית שטערנא שרה בשנת תשי"א, [ובגליון דחדש טבת תשי"א נכתב שנת הולדתו ויום ושנת פטירתו של הרנ"ד שגם ע"ז נשאלה במכתב הנ"ל] בגליון באדר תשי"ב עי' די נדפס ציון לפטירת

הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה, ונמצא בגוכייק אדמו"ר הריי"צ בבוך עלים נפרדים 1110, כמו"כ מי שמעיין במדור פירוש תפלה מאת ג. זרחי בגליון כסלו תשי"א ומשווה לנספח לספר האנגלי הנ"ל יווכח שגם מדור זה נכתב ע"י העורך.

ונדיר הוא למצוא מאמר בהקריאה והקדושה החתום בשם שאינו בדוי (בגליון דחודש שבט תשי"א ישנו מאמר החתום ע"י הרשי"ג), ואפשר לומר שכל המאמרים שב"הקריאה והקדושה" החתומים בשמות בדויים נכתבו ע"י העורך.

בגליון אייר תשי"ב נדפס מאמר "באקענט זיך מיט דעם ערב רב" ואחרי שנדפסו העותקים הראשונים היי הוראה להדפיס בגליון הנ"ל נוסח מתון יותר, ובספריית דוי"ז מצוי מהדוייק של המאמר הנ"ל ונכתב עליו בכת"י חמיו שכך כתב מאמר זה אלא שבלחץ הממונים עליו שינה קצת בנוסח הנדפס, וחתום: א.ה. מאז (כשם שכתב בספר האנגלי), ועדיין יש להאריך בכל הנ"ל. אלא שכבר נתארך הגליון, ותן לחכם ויחכם עוד.

~~~~~

ילחום מלחמת ה'

הרב דוכער הכהן בעל
≈ מונטרעאל ≈

בנוגע הפעולות של מלך המשיח כתוב ברמב"ם הלי מלכים פרק י"א שהוא "ילחום מלחמות היי ופי כייק אדמו"ר שליט"א כמ"פ בהתוועדויות שזה יכול להיות באופן של שלום וכו' (כנראה בחוש בזמננו וכו').

ויש להעיר ממ"ש בזכריי פרק ט' פסוק י', שמשיח "דבר שלום לגוים" ופי המצודת דוד "המלך המשיח לא יכניע את כולם ע"י מלחמה כ"א בדברי שלום יכנעם להיות סרים למשמעתו" ומוסיף "וזה יהי העיקר והמלחמה טפלה לו."

~~~~~

טעם דדמי חנוכה

הרב החזן משה טעלשעווסקי
≈ תושב השכונה ≈

בענין דמי חנוכה נראה לבאר הטעם בזה עפ"י המבואר בספר בני יששכר שחנוכה הוא לשון חינוך וז"ל: ע"כ קראו לימים אלו חנוכה שהוא חנוך והרגל על גאולה העתידה, שאז יתגלה לנו האור הגנוז בשלמות וכו' (כמו שמחנכין הנערים למצוה קודם הזמן של חיוב כדי שיכירו וידעו בעת החיוב) שהוא חינוך לגאולה האמיתית והשלמה ועיין מ"ש בפי' המשניות להרמב"ם פי' חלק: "שים בדעתך כי נער קטן הביאוהו אל המלמד ללמדו תורה וכו' בהכרח יצטרך המלמד שיזרו אותו ויאמר לו קרא ואתן לך אגוזים או תאנים" ובאלו דברים הקטנים מחנכים הקטן.

בשיל זה נוהגין ליתן להקטנים דמי חנוכה כדי לזרום לתורה ולמע"ט והנהגות טובות ומחנכים אותנו לגאולה האמיתית והשלמה בבי"א אכ"י.

~~~~~

גרשום או גרשון ?

הרב יוסף שמחה גינזבורג
≈ רב איזורי ≈
≈ עומר ≈

באגרות קדש חייג עמי י"ב מופיע כ"פ שמו של רגמ"ה בנו"ן לבסוף. בסדר הדורות דיתשפ"ח, דית"ת וברשימת שמות המחברים בחי"ג מופיע בנו"ן, ואילו במקום העיקרי, דית"ל - במ"ס. בשם הגדולים להחיד"א מע' גדולים - במ"ס. וכ"ה בנוסח מצבתו שהובא באנציקלופדי לגדולי ישראל (הוצ' יבנה) בערכו. וע"ע בדין גרשם שכתבו גרשון משי"כ בסי' קב נקי, שמות אנשים, בערכו (עמ' עג), שם מציין המציאות "בזמנינו" שאפילו מי ששמו "גרשם" מכנים אותו "גרשון".

לע"נ

האשה החשובה מרת הינדא גיטל אלטע חיה ע"ה
נפטרה כ"ד כסלו ה'תרצ"ב
ת.נ.צ.ב.ה.

ולזכות

בנה הרה"ת שלום דובער שי'
לרגל יום הולדת שלו ביום כ"ג כסלו
לאורך ימים ושנים טובות
ולשנת הצלחה רבה

נדפס ע"י

הרה"ת ר' שלום דובער ומשפחתו שיחיו
שאנאוויטש

ליכות

הרכ משה אהרן צבי שי'

וונתו

מרת העניא רבקה רות תחי'

ווייס

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" - באדיבות
E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648

להצלחה רבה ומופלגה